

บทที่ 5

บทวิเคราะห์การไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอและทัศนคติที่มีต่อการ เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินทั่วไป

จากบทที่ 4 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินที่สร้างงานวิดีโอ อาร์ต นั้น จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยหลายประการและต่างระดับที่เข้ามามีอิทธิพลในการเลือกสื่อวิดีโอมาใช้ของศิลปินทั้งที่มาจาก การตัดสินใจของศิลปินเองและมาจากปัจจัยภายนอก เท่าที่ปรากฏในสภาพของวงการศิลปะในปัจจุบัน มีผลงานศิลปะวิดีโอ อาร์ต อยู่ไม่มากนัก เปรียบเทียบกับงานศิลปะรูปแบบอื่น ๆ เช่น งานจิตรกรรม, ภาพพิมพ์, ประติมากรรม, งานติดตั้งจัดวาง หรือแม้กระทั่งงานศิลปะสื่อแสดง ถ้าจะค้นหาเหตุผลที่ว่าทำไมงานศิลปะวิดีโอ อาร์ต จึงมีอยู่เป็นจำนวนน้อยนั้นก็น่าที่จะสืบหาสาเหตุจากตัวศิลปินเป็นประการแรก เนื่องจากศิลปินเป็นผู้ที่สร้างงานศิลปะ และการที่ศิลปินจะสร้างงานศิลปะรูปแบบใดขึ้นมานั้นก็ขึ้นอยู่กับตัวศิลปินเป็นสำคัญผ่านมาจากการค้นคิด ผ่านอารมณ์ความรู้สึก, ประสบการณ์ ตลอดจนทัศนคติที่ศิลปินมีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง โดยมีสังคมและการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคมมีอิทธิพลในทางอ้อม กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะดังกล่าวจะแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะตัวของศิลปินแต่ละคนซึ่งจะส่งผลไปถึงการสร้างแนวความคิด, กลวิธีในการแสดงออก, รายละเอียด, การเลือกสรรสื่อไปจนถึงตัวผลงานและสาระที่ศิลปินต้องการจะสื่อไปยังผู้ชม ดังนั้นการที่จะตอบคำถามว่าทำไมจึงปรากฏงานแบบวิดีโอ อาร์ต อยู่ไม่มากนัก ก็จำเป็นที่จะต้องค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอมาสร้างงานศิลปะของศิลปินทั่วไป ในแบบเดียวกับที่ได้ค้นหาปัจจัยอันมีอิทธิพลในการเลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินที่นำสื่อนี้มาทำงานศิลปะวิดีโอ อาร์ต มาแล้วในบทที่ผ่านมา ในบทนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่เลือกสื่อวิดีโอมาใช้และทัศนคติที่มีต่อการเลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินทั่วไป เพื่อเป็นการมองแนวโน้มความนิยมใช้สื่อวิดีโอต่อไปในอนาคต ซึ่งย่อม

หมายถึงความเจริญเติบโตและการพัฒนาของงานศิลปะวิดีโอ อาร์ต ในเมืองไทย การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอในบทนี้นั้น ผู้วิจัยจะใช้แบบจำลอง และการแยกปัจจัยเหมือนกับในบทที่ 4 ดังนี้

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปิน

สามารถแบ่งปัจจัยได้เป็น 3 แนว ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยระดับมหภาค : ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยขนาดใหญ่ คือเกี่ยวข้องกับเรื่องของยุคและกระแสของโลก ในที่นี้จะเป็นการวิเคราะห์ว่ากระแสยุคโลกาภิวัตน์และยุคแห่งเทคโนโลยี, ยุคแห่งข้อมูลข่าวสารนั้นมีอิทธิพลต่อความคิดของศิลปินหรือไม่ และรวมไปถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมและความเคลื่อนไหวในสังคม เช่น เรื่องการศึกษาและวงการศิลปะ
2. ปัจจัยจากปัจเจกบุคคล (ศิลปิน) : ปัจจัยนี้หมายถึง เหตุผลในการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอมาจากตัวศิลปินเอง ได้แก่ ความชอบส่วนตัวในสื่อใดสื่อหนึ่งเป็นพิเศษ, ภูมิหลัง,ทัศนคติที่มีต่อสื่อวิดีโอ, การศึกษา, ความรู้, การที่มีลักษณะงานศิลปะเฉพาะตัวอยู่แล้ว, แนวความคิด ความไม่พร้อมในด้านทุน-เวลา-ภูมิภาค และประสบการณ์
3. ปัจจัยเอื้ออำนวยการผลิต : ปัจจัยนี้หมายถึงส่วนช่วยในการผลิตงานวิดีโอของศิลปินที่ผลิตงานวิดีโอ อาร์ต ในบทที่ 4 ซึ่งในที่นี้จะเป็นการศึกษาวิเคราะห์ว่าปัจจัยเอื้ออำนวยการผลิตนี้เป็นอุปสรรคทำให้ศิลปินที่ไม่ได้ผลิตงานวิดีโอไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอหรือไม่ เช่น ในเรื่องของทุน, เวลา, เครื่องมือ อุปกรณ์ และบุคลากรผู้ช่วยเหลือ

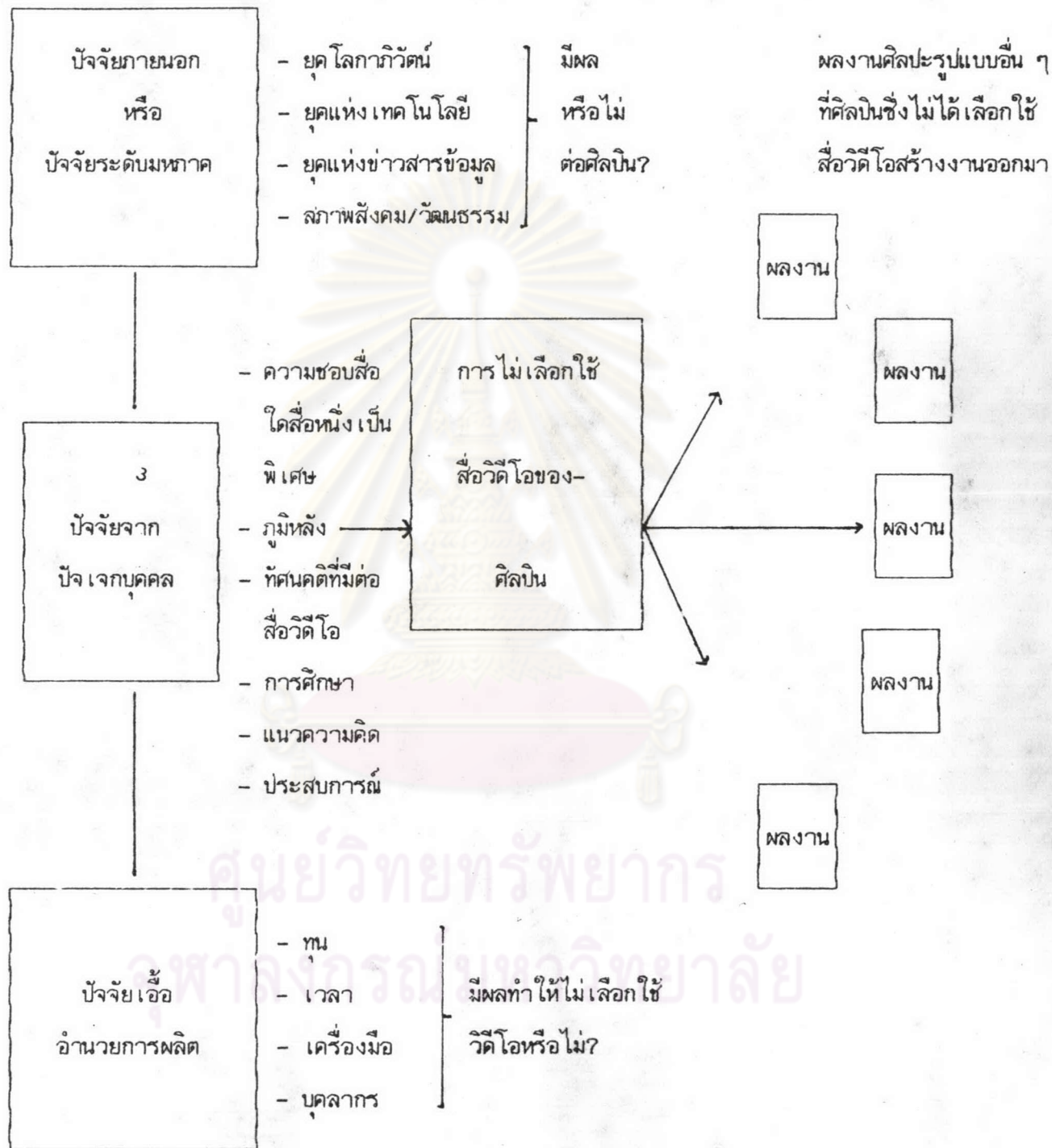
ในบทนี้จะเหมือนกับบทที่ 3 คือ ผู้วิจัยจะยกปัจจัยระดับมหภาคไปวิเคราะห์

ในบทที่ 6 เนื่องจากเป็นเรื่องใหญ่ ปัจจัยทั้ง 3 ระดับนี้ สามารถแสดงได้ด้วยแบบจำลองต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลอง ๒ : แบบจำลองปัจจัยการไม่เลือกใช้อีวีโอของศิลปินที่ไม่ได้สร้างงานอีวีโอ ฮาร์ด

ในการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ศิลปินที่ไม่ใช้สื่อวิดีโอในการทำงานศิลปะจำนวน 10 ราย โดยใช้ในการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเข้าช่วย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมิได้มีลักษณะเป็นองค์กร หรืออยู่ร่วมกันเป็นบริษัทที่สามารถเข้าถึงได้ แต่กลุ่มตัวอย่างมีการโยกย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้งและอยู่กระจัดกระจาย ศิลปินบางรายใช้ชีวิตสันโดษอยู่ห่างไกลจากสังคม ในขณะที่ศิลปินบางรายไม่มีใครทราบที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ ผู้วิจัยจึงไม่สามารถที่จะทำการวิจัยได้ครอบคลุมไปถึงศิลปินที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักบางราย กลุ่มตัวอย่างในที่นี่ เป็นกลุ่มศิลปินที่มีทั้งศิลปินอาชีพและศิลปินที่ประกอบอาชีพอื่นด้วย โดยแบ่งเป็นศิลปินที่มีความอยู่ตัวคงที่แล้วทั้งในด้านชื่อเสียง, ผลงานและฐานะ (established artists) และศิลปินที่เป็นที่รู้จักในวงแคบ, กำลังก่อสร้างสะสมชื่อเสียงและผลงาน (young artists) ซึ่งการเลือกใช้สื่อของศิลปิน 2 กลุ่มนี้จะมีข้อจำกัดแตกต่างกัน ศิลปินที่มีฐานะและผลงานคงที่แล้วก็จะมีข้อจำกัดในการทำงานน้อยกว่า ศิลปินในที่นี่ใช้เกณฑ์การเลือกว่า ผู้ที่สร้างผลงานศิลปะที่ไม่ใช่พาณิชย์ศิลป์ (commercial art) แต่เป็นวิจิตรศิลป์ (fine art) และนำผลงานแสดงสู่สาธารณชนเฉลี่ยแล้วอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงผลงานเดี่ยวหรือผลงานกลุ่มก็ตาม โดยมีรายชื่อศิลปินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

รายชื่อศิลปินกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เลือกใช้สื่อวิดีโอ

1. คุณจุมพล	อภิสุข
2. คุณธรรมศักดิ์	บุญเชิด
3. คุณพิทักษ์	สง่า
4. คุณชาติชาย	ป๋วยเปีย
5. คุณเทพศิริ	สุขโสภาก
6. คุณสัมพันธ์	สารารักษ์
7. คุณทรงวิทย์	พิมพะกรรณ์
8. คุณทรงศักดิ์	ตั้ง
9. คุณชาตรี	โกควนิช
10. คุณอนุรักษ์	ชัญจน์นัต

รายละเอียดเกี่ยวกับตัวศิลปินกลุ่มตัวอย่างและผลงานของศิลปินที่ผ่านมาและผลงานล่าสุด

1. คุณจุมพล อภิสุข

คุณจุมพล อภิสุข เป็นศิลปินที่มีความสนใจในลัทธิศิลปะแนวความคิด (Conceptualism) ศิลปะเพื่อสังคม (art-for-society) และศิลปะสิ่งแวดล้อม (Environmental art) ผลงานของคุณจุมพล อภิสุข จึงมีความหลากหลายทั้งในด้านเทคนิคและสื่อ อย่างเช่น ผลงานแสดงเดี่ยวที่ชื่อว่า "เชียงใหม่-กรุงเทพ" (2530-31) คุณจุมพล แสดงทั้งผลงานติดตั้ง (installation) ซึ่งใช้สื่อมากมาย เช่น หนังสือพิมพ์ แก้วและกองอิฐ และยังได้แสดงศิลปะปฏิบัติการ (Happening art) อีกด้วย ซึ่งในการเสนอผลงานดังกล่าว คุณจุมพลได้แสดงเป็นร่างทรง, เพลิงของและดื่มเลือดหมู เพื่อที่จะสื่อความคิดเรื่องลัทธิวัตถุนิยมที่เข้ามาครอบงำเมือง ในปี 2532 คุณจุมพล ได้เสนอผลงานศิลปะสื่อแสดง (performance) ชื่อ "Mediact I" ที่เมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย ในงานดังกล่าว คุณจุมพลได้ทำการอ่านหนังสือพิมพ์เปล่า ๆ และตะโกนข้อความต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาสะท้อนถึงลัทธิทุนนิยมและปัญหาสังคม ผลงานล่าสุดของคุณจุมพลนำออกแสดงในงานศิลปะรำลึก 14 ตุลา ที่ศูนย์ประชุมสิริกิต เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2537

2. คุณธรรมศักดิ์ บุญเชิด

คุณธรรมศักดิ์ บุญเชิด เป็นศิลปินนักกิจกรรมทางการเมืองในช่วงยุค 14 ตุลา 2516 งานของคุณธรรมศักดิ์จึงกล่าวถึงความอยุติธรรมในสังคม, สิทธิมนุษยชนและการเคลื่อนไหวต่อต้านสหรัฐอเมริกา โดยใช้เทคนิคและวิธีการสร้างผลงานที่ต่าง ๆ กัน เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นไปทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมช่วงนั้น คุณธรรมศักดิ์จึงใช้สื่อมากมาย ซึ่งมีตั้งแต่ภาพจิตรกรรมที่เขียนด้วยหมึกธรรมดาไปจนถึงสีน้ำมัน (มีจำนวนน้อย) นอกจากนี้ คุณธรรมศักดิ์ยังเป็นศิลปินที่เป็นที่รู้จักในฐานะศิลปินผู้นิยมแสดงผลงานในแนวทางศิลปะในสิ่งแวดล้อมอีกด้วย คุณธรรมศักดิ์

นิยมใช้สื่อมากมายหลายอย่างโดยไม่ยึดติดกับสื่อวัสดุที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสื่อศิลปะ
ทั่ว ๆ ไป เช่น ผลงานในปี 2533 คุณธรรมศักดิ์ได้แสดงผลงานโดยใช้เมล็ดข้าวโพด
โรยเป็นรูปสัญลักษณ์สันติภาพ (☺) และปล่อยนกพิราบมากินข้าวโพดเหล่านั้น และ
ในงานอีกชุดหนึ่ง คุณธรรมศักดิ์ได้ขี่จักรยานไปบนแดนवासขนาดยาวที่ละเลงสีเอาไว้
ซึ่งได้กลายเป็นรูปรอยต่าง ๆ นานาด้วยการขี่จักรยาน ผลงานล่าสุดของคุณธรรมศักดิ์
นำออกแสดงในงานศิลปะรำลึก 14 ตุลา ที่ศูนย์ประชุมสิริกิต เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม
2537

3. อาจารย์พิทักษ์ สง่า อาจารย์ประจำภาคศิลปะประยุกต์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานล่าสุดของ อ.พิทักษ์นำออกแสดงในเดือนตุลาคม 2537 ในงาน
นิทรรศการศิลปะชื่อ "หันหลังกลับ <---> กลับหลังหัน" ที่ศูนย์ศิลป์บ้านดึก จ.นนทบุรี
โดย อ.พิทักษ์ ได้แสดงผลงานลักษณะติดตั้งกิ่งประติมากรรมในชื่องานว่า "เต่าชีวิต"
ซึ่งมีแนวความคิดที่จะสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมปัจจุบัน ชีวิตที่ถูกปรับ
เปลี่ยนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและการให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ โดย
แสดงออกด้วยการเลือกสื่อที่เป็นวัสดุธรรมชาติ (โหลทำจากดินเทราคอตตา) มา
ผสมกับโลหะซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้น (ตะปูเกลียว) ผลงานล่าสุดของ
อ.พิทักษ์ นั้นแสดงในงานศิลปะ เชียงใหม่จัดวางสังคม ที่ จ. เชียงใหม่ 2538

4. คุณชาติชาย ปุยเปีย

คุณชาติชาย ปุยเปีย เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในฐานะศิลปินยุค
ใหม่ที่สร้างผลงานอันทรงพลัง รวมทั้งเป็นศิลปินที่ได้รับรางวัลศิลปกรรมยอดเยี่ยม
ในงานประกวดศิลปกรรมร่วมสมัยหลายต่อหลายงาน ผลงานล่าสุดของคุณชาติชายนำ
ออกแสดงเมื่อเดือนมิถุนายน 2537 ชื่องาน "Tell me something take me
somewhere" เป็นงานจิตรกรรมและงานติดตั้งในแกลเลอรี ซึ่งในผลงานได้
กล่าวเสียดสีถากถางการโฆษณาและเนื้อหาสาระของสิ่งที่สื่อสารมวลชนนำเสนอ

ผลงานส่วนใหญ่ของคุณชาติชายมักจะ เป็นงานจิตรกรรมแบบสื่อผสม (mixed media) ซึ่งมีแนวทางออกไปในแนวกึ่ง ๆ เอกซ์เพรสชันนิสม์ ซึ่งตัวศิลปินได้อธิบายว่า ความต้องการที่จะวิพากษ์สังคม ต้องการปฏิริยาการโต้ตอบและการตอบรับ เป็น แนวความคิดหลัก ๆ ของศิลปิน

5. คุณเทพศิริ สุขโสภา

คุณเทพศิริ สุขโสภา เป็นศิลปินนักกิจกรรมเพื่อเด็กมาเป็นเวลานาน เขียนภาพประกอบสำหรับเด็ก เขียนวรรณกรรมหลายต่อหลายเรื่อง เล่นละครเร่ และเขียนรูปในแนวอิมเพรสชันนิสม์ ผลงานในขณะนี้ของคุณเทพศิริเป็นงานจิตรกรรม สีชอล์คสีโต้ลิมเพรสชันนิสม์ โดยคุณเทพศิริจะเขียนภาพทิวทัศน์ต่าง ๆ ของภาคเหนือและภาพธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ต้นไม้ การเลือกใช้สีของคุณเทพศิริที่เป็น สีชอล์คและการใช้ผ้าใบจึง เกี่ยวเนื่องกับลักษณะงานบังคับสีด้วยส่วนหนึ่ง

6. คุณสัมพันธ์ สารารักษ์

คุณสัมพันธ์ สารารักษ์ เป็นศิลปินหน้าใหม่ แต่มีผลงานออกมาก่อนข้างบ่อยพอสมควร ผลงานส่วนใหญ่ของคุณสัมพันธ์นั้น เป็นผลงานศิลปะสีโต้ลิมเพรสชันนิสม์ สมัยหลัง (post-impressionism) คุณสัมพันธ์นิยมวาดภาพการใช้ชีวิตในชนบท, ภาพคน และวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เรียบง่าย ผลงานล่าสุดของคุณสัมพันธ์นำออกแสดงในงานศิลปะรำลึก 14 ตุลา ที่ศูนย์ประชุมสิริกิติ์ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2537

7. คุณทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

คุณทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ เป็นศิลปินรุ่นใหม่ที่แสดงผลงานค่อนข้างบ่อยพอสมควร ผลงานล่าสุดของคุณทรงวิทย์คืองานชุด "การรุกรานทางวัฒนธรรม" (2538) ซึ่งแสดงในงานมหกรรมศิลปะ เชียงใหม่จัดวางสังคม จ. เชียงใหม่ เดือน ม.ค. 2538

ผลงานส่วนใหญ่ของคุณทรงวิทย์นั้นจะเป็นงานจิตรกรรมบนแคนวาสซึ่งมีงานสื่อผสม (mixed media) อยู่บ้าง

8. คุณทรงศักดิ์ ตั้ง

คุณทรงศักดิ์ ตั้ง เป็นศิลปินหน้าใหม่รุ่นเดียวกับคุณทรงวิทย์ มีผลงานออกแสดงบ่อยพอสมควร ผลงานล่าสุดของคุณทรงศักดิ์ คือ งานชุด "วัฒนธรรมทีวี" (2538) ซึ่งนำมาแสดงในมหกรรมงานศิลปะ เชียงใหม่จัดวางสังคม เดือนมกราคม 2538 ซึ่งผลงานชิ้นนี้ของคุณทรงศักดิ์ มีลักษณะกึ่งติดตั้ง คือมีทั้งการเพ้นท์ งานติดตั้ง ตามริมกำแพงและมีการใช้หุ่นเข้ามาประกอบ ผลงานส่วนใหญ่ของคุณทรงศักดิ์จะเป็นงานจิตรกรรมบนแคนวาสและงานสื่อผสม

9. คุณชาติรี โภควนิช

ผลงานล่าสุดของคุณชาติรี โภควนิช นำออกแสดงในเดือนตุลาคม 2537 ในงานศิลปะที่ศูนย์ศิลปะบ้านตึก จ.นนทบุรี ในชื่องาน "ฝั่งโน้นฝั่งนี้ฝั่งเดียวกัน" รวมทั้งงานติดตั้งจัดวางขนาดเล็กที่นำออกแสดงในงานศิลปะ เชียงใหม่จัดวางสังคม ในเดือนมกราคม 2538 ด้วย ผลงานของคุณชาติรี ทั้งสองงานมีลักษณะเป็นงานจัดวางกึ่งสื่อผสมซึ่งแสดงออกในเรื่องของความเสื่อมสลายของเนื้อหาและความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสังขารมนุษย์

10. คุณอนุรักษ์ ชักอนันต์

คุณอนุรักษ์ ชักอนันต์ แสดงผลงานล่าสุดในงานศิลปะ เชียงใหม่จัดวางสังคม เดือนมกราคม 2538 ใช้ชื่องานว่า "ทุกข์ของคนนอนไม่หลับ" (2538) เป็นงานจัดวางกึ่งสื่อแสดง โดยศิลปินได้ใช้หมอนสีดำและขาวมาวางเรียงบนถนนสลับกับเทียนที่จุดแล้วและแผ่นป้ายที่มีข้อความต่าง ๆ ส่วนตัวศิลปินและผู้ร่วมแสดงนั้นใช้

ผ้าขาวคลุมตัวถือนาฬิกาปลุกและเดินวนไปรอบ ๆ พื้นที่แสดงงาน ผลงานส่วนใหญ่ของคุณอนุรักษ์ เช่นที่ศูนย์ศิลป์บ้านดึก เดือนตุลาคม 2537 ชื่องาน "ประสบการณ์ด้านมืด" (2537) เป็นงานประกอบ (assemblage) กิ่งติดตั้ง การเลือกใช้สื่อของคุณอนุรักษ์ จึงเป็นการใช้วัสดุที่มีอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน เช่น หมอน, หนังสือพิมพ์, นาฬิกา ซึ่งศิลปินให้เหตุผลว่า การใช้สื่อที่ติดอยู่แล้วในชีวิตประจำวันในสังคมจะรวดเร็วทันใจในการเตรียมการ และในด้านความรู้สึกและการรับรู้ เพราะวัตถุจะมีรูปทรงเป็นของตัวเองอยู่แล้ว เพียงแต่นำมาจัดวางและประกอบใหม่ให้มีความหมายใหม่ตามแนวความคิดในผลงาน

ศูนย์วิทย์ทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปิน

จากการสัมภาษณ์และการติดตามผลงานของศิลปินทั้งหมด 10 ราย พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของศิลปินนั้นมาจากระดับปัจจัยจากปัจเจกบุคคล คือมาจากตัวศิลปิน เป็นสำคัญในการที่จะเลือกหรือไม่เลือกใช้สื่อใดสื่อหนึ่ง ซึ่งพอจะแยกปัจจัยจากปัจเจกบุคคลย่อยออกได้ 6 ประการ ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียด ต่อไป

1. การวิเคราะห์ปัจจัยจากปัจเจกบุคคลที่มีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปิน

- 1.1 แนวความคิด (concept)
- 1.2 การที่ศิลปินมีผลงานอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวอยู่ก่อนแล้ว
- 1.3 ความชอบส่วนตัวในสื่อใดสื่อหนึ่ง
- 1.4 ภูมิหลัง
- 1.5 ทักษะที่มีต่อสื่อวิดีโอ
- 1.6 การศึกษา

กลุ่มศิลปินตัวอย่าง ในที่นี้ได้แบ่งไว้เป็นศิลปินที่มีความคงตัวอยู่แล้วในด้านผลงาน, ชื่อเสียง, ฐานะอย่างเช่น คุณจุมพล อภิสุข, คุณชาติชาย ปุยเปีย, คุณธรรมศักดิ์ บุญเชิด, คุณเทพศิริ สุขโสภา และศิลปินรุ่นเยาว์ที่ยังค้นหาลักษณะผลงานเฉพาะตัว กำลังสร้างชื่อเสียงและฐาน เช่น คุณชาติรี โภควนิช, คุณทรงศักดิ์ ตั้ง, คุณทรงวิทย์ พิมพะกรณ์, คุณอนุรักษ์ ชักอนันต์ ซึ่งเหตุผลในการไม่เลือกสื่อวิดีโอในระดับปัจเจกบุคคลของศิลปินสองกลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ศิลปินกลุ่มที่มีความคงตัวอยู่แล้วไม่ได้เลือกใช้สื่อวิดีโอเนื่องจากปัจจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 คือ ในด้านแนวความคิดและศิลปินมีผลงานลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งเนื่องมาจากศิลปินกลุ่มนี้สร้างผลงานศิลปะมาเป็นเวลานาน, ได้แสดงผลงานมากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ, ได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ ได้สร้างชื่อเสียงและฐานะมาเป็นเวลานาน

ในขณะที่ศิลปินรุ่นเล็กยังไม่มีสิ่งเหล่านี้ เหตุผลที่ศิลปินกลุ่มหลังนี้ไม่ได้เลือกใช้สื่อวิดีโอจึงเป็นเหตุผลอื่นซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

1.1 ปัจจัยด้านแนวความคิด และ 1.2 การที่ศิลปินมีผลงานอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวอยู่ก่อนแล้ว ทำให้ศิลปินไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอ

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่ากลุ่มศิลปินทั้ง 2 กลุ่ม มีเหตุผลต่าง ๆ กัน ในที่นี้จะกล่าวถึงปัจจัยด้านแนวความคิดที่มีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินกลุ่มที่ความคงที่อยู่ตัวแล้ว ปัจจัยด้านแนวความคิดและการที่ศิลปินมีผลงานเฉพาะตัวเป็นเอกลักษณ์นี้มีความสำคัญและมีอิทธิพลกับศิลปินมาก เนื่องจากศิลปินในกลุ่มนี้ทำงานศิลปะมานาน ผ่านการค้นคว้าทดลองมาแล้ว จึงทำให้มีแนวความคิดทางด้านศิลปะคงที่ และจากแนวความคิดอันคงที่ ผลงานที่สร้างขึ้นมาจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีความคงที่ตามไปด้วย จากการสัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถาม ปรากฏว่ามีศิลปิน 4 รายกล่าวว่าปัจจัยด้านแนวความคิดมีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอมาใช้มากที่สุด ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. คุณจุมพล อภิสุข
2. คุณธรรมศักดิ์ บุญเชิด
3. คุณชาติชาย ปุ้ยเปีย
4. คุณเทพศิรี สุขโสภา

มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1.1 คุณจุมพล อภิสุข มีความสนใจในลัทธิศิลปะแบบแนวความคิด และคุณจุมพล มีความคิดว่าศิลปะคือการทดลองทางด้านความคิด ซึ่งจะเห็นได้ว่าในรายละเอียดผลงานศิลปะของคุณจุมพลนั้น เป็นงานศิลปะแบบเน้นการสื่อความหมายและสาระจากตัวศิลปิน ทำให้สื่อที่คุณจุมพลเลือกใช้จึงมิใช่สื่อศิลปะทั่ว ๆ ไปอย่างแคนวาสหรือสื่อที่ผู้คนยอมรับว่าเป็นสื่อศิลปะ เช่น แก้วอ้อ หรือสื่อของต่าง ๆ และเป็นสื่อที่มีใช้วัตถุ แต่กลายเป็นการแสดง, ท่าทาง และคำพูดประกอบ

กิริยาอาการมากกว่า การใช้สื่อของคุณจุมพลจึงเป็นการใช้สื่อแนวที่ว่า "ศิลปะคือความคิด" (art as idea) มากกว่าที่จะเป็นศิลปะในฐานะวัตถุ (art as object) การใช้สื่อในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการใช้สื่อที่มีได้มีจุดประสงค์ที่จะให้งานศิลปะของตนเองมีความคงทนถาวร, จับต้องได้ หรือเก็บเอาไว้ได้และมีคุณค่าเชิงพาณิชย์ไปได้ การใช้สื่ออย่างนี้ของคุณจุมพลจึงเป็นการทดลองใช้สื่อที่มีเชิงต่อต้านสุนทรียะ (anti-aesthetic) ตามลักษณะลัทธิทางศิลปะที่ตัวศิลปินเองสนใจและปฏิบัติอยู่

1.1.2 คุณธรรมศักดิ์ บุญเชิด มีความสนใจในลัทธิศิลปะในสิ่งแวดล้อม จะสังเกตได้ว่าในรายละเอียดผลงานของคุณธรรมศักดิ์นั้น คุณธรรมศักดิ์นิยมสร้างงานนอกหอศิลป์และไม่จัดแสดงในหอศิลป์ (outdoor work) เนื่องจากคุณธรรมศักดิ์มีแนวความคิดว่า งานศิลปะไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นวัตถุที่จับต้องได้ ซ้ำขยายได้ หรือเปลี่ยนถ่ายไปเป็นสมบัติของผู้ใด ซึ่งเป็นการต่อต้านภาวะการณที่ศิลปะและการผลิตงานศิลปะนั้นถูกผลักดันให้กลายเป็นสินค้ามากจนเกินไป คุณธรรมศักดิ์จึงหันมาทำงานศิลปะในสิ่งแวดล้อมตลอดมา แนวความคิดดังกล่าวจึงทำให้คุณธรรมศักดิ์สนใจงานศิลปะในสิ่งแวดล้อมซึ่งใช้สื่อที่แตกต่างไปจากงานวิดีโอ อาร์ต

1.1.3 คุณชาติชาย ปุยเปีย มีแนวความคิดหลัก ๆ ในการที่จะต้องการวิพากษ์วิจารณ์สังคม ต้องการปฏิกริยาและการโต้ตอบกับตัวเอง งานของคุณชาติชาย จึงเป็นงานที่นำเสนอแนวความคิดของศิลปินโดยผ่านเนื้อหาที่หนักและเสียดสีถากถางสังคม แนวความคิดดังกล่าวทำให้ผลงานของคุณชาติชาย ออกมาในรูปแบบของงานศิลปะกึ่งแสดงออก (semi-expressionism) ซึ่งศิลปินคิดว่าแนวความคิดทางศิลปะของตนเองนั้นไม่เหมาะกับการทำเป็นงานวิดีโอ

1.1.4 คุณเทพศิริ สุขโสภา มีความสนใจในลัทธิศิลปะอิมเพรสชันนิสม์ และทำงานศิลปะแนวนี้มานาน ต้องการที่จะแสดงออกถึงความงดงามของธรรมชาติและความประทับใจในธรรมชาติ แนวความคิดดังกล่าวจึงทำให้

คุณเทพศิริไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอมาตอบสนองแนวความคิดทางศิลปะของตนเอง

1.3 ความชอบส่วนตัวในสื่อใดสื่อหนึ่งเป็นพิเศษ ทำให้ศิลปินไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอ

ปัจจัยในด้านนี้มีความสำคัญต่อศิลปินมาก เนื่องจากในการทำงานศิลปะ ศิลปินจำเป็นที่จะต้องเลือกและคำนึงถึงสื่อที่จะนำมาใช้ ซึ่งศิลปินก็จะมี ความชอบและความชำนาญในสื่อชนิดต่าง ๆ แตกต่างกันไป ความชำนาญในสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็เป็นเหตุผลที่ทำให้ศิลปินชอบสื่อชนิดนั้นได้จนนำมาใช้เสมอ ๆ และการที่สื่อสามารถตอบสนองอารมณ์และแนวความคิดได้เต็มที่ก็เป็นเหตุผลที่ทำให้ศิลปินชอบสื่อ นั้นด้วย จากการสัมภาษณ์ พบว่าเนื่องจากศิลปินมีความชอบในสื่อใดสื่อหนึ่งเป็นพิเศษจนถึงขั้นนำมาใช้สร้างงานศิลปะตลอดมาก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ศิลปินไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอด้วย ศิลปิน 3 ราย คือ คุณเทพศิริ สุขโสภา, คุณสัมพันธ์ สารารักษ์ และคุณอนุรักษ์ ชฎอนันต์ ระบุว่าปัจจัยในด้านความชอบสื่อชนิดอื่น ๆ เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 คุณเทพศิริ สุขโสภา เขียนงานอิมเพรสชันนิสม์เนื่องจากความชอบส่วนตัว และคุ้นเคยกับสื่อแคนวาสมาตลอดด้วย มีความผูกพันกับการเขียนรูปด้วยมือ และมีความชอบในธรรมชาติซึ่งสื่อที่จะสะท้อนในด้านนี้ดีที่สุดก็คือสีผ้าใบและสีชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้ ผลงานที่ออกไปทางอิมเพรสชันนิสม์อย่างของคุณเทพศิริ นั้นก็เหมาะสมด้วยสื่อแคนวาสอยู่แล้ว ที่จะถ่ายทอดทักษะของศิลปินและความงามในด้านความรู้สึกที่ศิลปินประสบพบมาให้เห็นได้ในงาน ซึ่งถ้านำสไตลิ่งงานประเภทนี้ไปใช้กับสื่ออื่นอย่างสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเสียอรรถรสและขาดความประทับใจไปอย่างมาก รวมไปถึงจะเกิดความไม่เข้ากันระหว่างผลงานและสื่อด้วย นอกจากนี้ คุณเทพศิริ กล่าวว่า ตนเองชินและผูกพันกับการใช้สีและผ้าใบเพราะถูกฝึกมาแบบนี้ตลอด ถึงแม้ว่าจะสนใจและชื่นชมงานสมัยใหม่แบบต่าง ๆ ด้วยก็ตาม แต่ก็ยังคงผูกพันกับการวาดมากกว่า ซึ่งเข้ากับอุปนิสัยและจิตใจของตนเอง คุณเทพศิริ กล่าวว่า "เรียกได้

ว่า เรายังเป็นแบบ "คนวาดรูป" อยู่ หัวใจเราผูกพันอยู่กับการวาด การระบายสี เราชอบอย่างนี้ เปลี่ยนไม่ได้" (เทพศิริ สุขโสภา, สัมภาษณ์ 3 มกราคม 2538)

1.3.2 คุณสัมพันธ์ สารารักษ์ ทำงานศิลปะแบบลัทธิศิลปะ อินเพรสชันนิสม์สมัยหลัง ลักษณะของผลงานที่เป็นรูปแบบอินเพรสชันนิสม์สมัยหลังนี้ มาจากความชอบส่วนตัวของศิลปินและเป็นตัวกำหนดสื่อที่จะมารองรับการสร้างงาน อยู่แล้ว ซึ่งก็คือแคนวาสและสีน้ำมันอันเป็นสื่อที่เหมาะสมที่สุดสำหรับศิลปะสไตล์นี้ เนื่องจากสามารถแสดงฝีแปรง (brushstroke) และความสามารถทางการเขียน ภาพของศิลปิน ได้ซึ่งเทคนิคฝีแปรงเป็นหัวใจสำคัญของศิลปะสไตล์อินเพรสชันนิสม์ นอกจากนี้ คุณสัมพันธ์ก็มีความชื่นชอบสื่อแคนวาสอยู่แล้วมีประสบการณ์ในการใช้และมีทักษะมากพอสมควร เป็นสื่อที่ใช้ได้ดีและคุ้นเคยมากที่สุด งานของคุณสัมพันธ์จึงมีลักษณะการเลือกสรรสื่อที่จำกัด เนื่องด้วยสไตล์งานกำหนดไว้ และตัวศิลปินเองก็ไม่ได้มีความต้องการที่จะเปลี่ยนสไตลหรือเปลี่ยนการใช้สื่อไปจากสิ่งเดิมที่ตนเอง ทำได้ดีและชอบซึ่งสื่อที่ใช้อยู่ก็สามารถตอบสนองแนวความคิดของตนเอง ในการนิยมนำเสนอวิถีชนบทอันสะท้อนความเป็นตัวของตัวเองและบุคลิกของศิลปิน คุณสัมพันธ์ เชื่อว่าการใช้สื่อของศิลปินขึ้นอยู่กับว่า สื่อ นั้น ๆ เข้ากับความเป็นตัวตนและเนื้อหาของศิลปินผู้นั้นหรือไม่ สามารถสะท้อนบุคลิกของศิลปินได้หรือไม่ และการใช้สื่อ ชนิดเดียวคือแคนวาสของตนเองในขณะนั้นก็สามารถเข้ากับบุคลิกของตนเองด้วย และมีความพอใจในการใช้แคนวาส นอกจากนี้ แคนวาสก็เป็นสื่อที่ใช้อย่างไม่ยุ่งยาก และตนเองมีความสะดวกมากในการจัดหาสื่อชนิดนี้มาใช้จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ คุณสัมพันธ์ไม่เปลี่ยนแปลงการใช้สื่อ ซึ่งทำให้ไม่เลือกใช้วิดีโอไปโดยปริยาย

1.3.3 คุณอนุรักษ์ ชฎอนันต์ ผลงานส่วนใหญ่ของคุณอนุรักษ์จะเป็นงานติดตั้งจัดวางและเป็นงานประกอบซึ่งคุณอนุรักษ์มักจะใช้วัสดุแบบสำเร็จรูป (ready-made) มาทำงานเป็นสื่อศิลปะ เนื่องจากศิลปินมีความชอบส่วนตัวที่จะจัดการกับวัตถุสำเร็จรูปให้สามารถสื่อความหมายใหม่ได้ และศิลปินก็ไม่มี ความชำนาญในการเขียนรูปทำงานจิตรกรรม จึงหันมาทำงานจัดวางและงานประกอบ

จนเกิดความชอบในการจัดวางสื่อสำเร็จรูป นอกจากนี้ ศิลปินก็ยังชอบใช้ข้อมูล มาผสมกับงานศิลปะ เพื่อให้เกิดการรับรู้ที่รวดเร็วด้วย ความชอบในการจัดการ จัดวางวัตถุ, การให้ความหมายใหม่กับวัตถุ และการชอบใช้ข้อมูลมาทำงานศิลปะ ทำให้ศิลปินไม่เลือกใช้สื่อชนิดอื่น ๆ และไม่เลือกสื่อวิดีโอด้วย

1.4 ภูมิหลัง

ปัจจัยในด้านภูมิหลังและความไม่ชอบใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์จนไปถึง การไม่เลือกใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นมีความเกี่ยวพันกัน เนื่องจาก ภูมิหลังเป็นตัวหล่อ หลอมชีวิตของศิลปินอันมีอิทธิพลมากสำหรับแนวความคิดและลักษณะทางจิตใจ (mentality) ของศิลปินซึ่งมีผลในการทำงานศิลปะ จากการสัมภาษณ์และ วิเคราะห์คำตอบและแบบสอบถามในการสอบถามศิลปิน พบว่า ศิลปินที่มีภูมิหลังพื้นเพ มีชีวิตอยู่ในชนบทมาก่อน หรือเป็นคนต่างจังหวัดมักจะมีทัศนคติที่ชื่นชอบและประทับใจ ในธรรมชาติ อันเกิดมาจากความใกล้ชิดและการคลุกคลีกับธรรมชาติมาตั้งแต่เด็ก ศิลปินที่มีพื้นเพ เช่นนี้ มักจะไม่นิยมความเป็นอิเล็กทรอนิกส์หรือการใช้เทคโนโลยีใน ผลงานศิลปะของตนเองซึ่งเกิดมาจากอุปนิสัยและความชอบฝังใจ ซึ่งทำให้มองว่า เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับธรรมชาติ ตลอดจนลักษณะทางจิตใจด้วย ศิลปิน 3 ราย คือ คุณเทพศิริ สุขโสภา, คุณสัมพันธ์ สารารักษ์ และคุณทรงวิทย์ พิมพะकरण์ กล่าวว่ภูมิหลังมีส่วนเกี่ยวข้องในการที่ตนเองไม่นิยมใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 คุณเทพศิริ สุขโสภา เป็นคนต่างจังหวัด ศิลปินได้เล่า ว่า ตนเองอยู่กับธรรมชาติมาตั้งแต่เด็ก ทำให้มองเห็นความงามในธรรมชาติ ใน ลำคลอง ในทุ่งนา จนนำมาแสดงออกในงานศิลปะแบบอินเพรสชันนิสม์ เขียนด้วย ชอล์กและสีน้ำ ซึ่งสามารถตอบสนองความประทับใจของตนเองได้ จากภูมิหลังของ คุณเทพศิริ ซึ่งสะท้อนอยู่ในผลงานสามารถบอกได้ว่า อุปนิสัยแบบนี้ไม่เอื้อต่อความ ชอบในการที่จะเลือกเอาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น สื่อวิดีโอ มาใช้ในผลงาน คุณเทพศิริ

อธิบายว่า "ผมเป็นคนลูกทุ่ง ว่ายน้ำในคลอง เดินในทุ่งนามาตลอด...มันสวย มันทำให้ผมชอบที่จะวาด ที่จะระบายสี นิสนี้เปลี่ยนไม่ได้ เราไม่มีนิสนี้ที่จะมานั่งกำกับ ภาพแบบวิดีโอ มันยุ่งยาก ไม่เข้ากับตัวเรา" (เทพศิริ สุขโสภา, สัมภาษณ์ 3 ม.ค. 2538)

1.4.2 คุณสัมพันธ์ สาธารักษ์ ในกรณีคุณสัมพันธ์นั้นมีความคล้ายคลึงกับกรณีของคุณเทพศิริ คุณสัมพันธ์เป็นคนต่างจังหวัด มาจากทางภาคใต้ ซึ่งศิลปินเล่าว่า มีความประทับใจกับธรรมชาติในบ้านเกิดของตนเองมาก เนื่องจากเห็นมาตั้งแต่เด็ก และมีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติมาตลอด เมื่อมาทำงานศิลปะจึงชอบที่จะสื่อความรู้สึกถึงผู้คนชาวบ้านและธรรมชาติที่บ้านเกิดของตนเอง โดยผ่านการวาดด้วยสีบนแคนวาสซึ่งสามารถตอบสนองความรู้สึกประทับใจได้ดีและเหมาะสม จะเห็นได้ว่า อุปนิสัยอย่างนี้เป็นแบบเดียวกับกรณีของคุณเทพศิริคือบุคลิกและจิตใจของศิลปินไม่เอื้อต่อความชื่นชอบในสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาทำงานในผลงานของตนเอง

คุณสัมพันธ์ อธิบายว่า "ไม่ชอบใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ชอบงานที่ต้องเขียนเพราะสามารถสอดแทรกความรู้สึกและความประทับใจเข้าไปได้ขณะเขียน และแนวความคิดของเราก็ไม่เข้ากับความเป็นอิเล็กทรอนิกส์ บุคลิกของเราก็ไม่เหมาะกับลักษณะงาน ไม่ชอบเทคโนโลยีเพราะรู้สึกว่ามันยุ่งยาก" (สัมพันธ์ สาธารักษ์, สัมภาษณ์ 15 ต.ค. 2537)

1.4.3 คุณทรงวิทย์ พิมพ์กรรม ผลงานตั้งแต่ปี 2530 ถึงปี 2535 ของคุณทรงวิทย์ เป็นงานจิตรกรรมบนแคนวาสซึ่งมีเนื้อหาเรื่องราวที่กล่าวถึงธรรมชาติตลอดมา เนื่องจากคุณทรงวิทย์มีพื้นเพเป็นคนต่างจังหวัด ใกล้ชิดธรรมชาติมาเสมอ ซึ่งทำให้ชอบธรรมชาติจนนำมาเป็นเนื้อหาสารในผลงานศิลปะของตนเองเป็นระยะเวลาหลาย ๆ ปี คุณทรงวิทย์เล่าว่า ตนเองชอบความเป็นธรรมชาติ ชอบความเป็นท้องถิ่นและความเรียบง่ายตามธรรมชาติ พื้นฐานทางจิตใจที่ชื่นชอบลักษณะความเป็นธรรมชาติและอุปนิสัยที่เป็นแบบนี้คือ ชอบความเป็นพื้นเมือง ทำให้ไม่มีความต้องการที่จะเลือกสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างวิดีโอมาใช้ "เทคโนโลยีมันซับซ้อน

มาก ไม่ตรงกับแนวความคิดของเรา และความเป็นเทคโนโลยีมั่นคงด้านกับความรู้สึกส่วนตัว เพราะชอบลักษณะที่เป็นธรรมชาติ อยู่ใกล้ชีวิตธรรมชาติมาตลอดมากกว่าจนทำให้ไม่ชอบเทคโนโลยีทำให้รู้สึกว่ามันไกลตัว" (ทรงวิทย์ พิมพะกรณ์, สัมภาษณ์ 11 ก.ย. 2537)

1.5 ทัศนคติที่มีต่อสื่อวิดีโอ

ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อสื่อวิดีโอเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้ศิลปินไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอ เนื่องจากศิลปินมีทัศนคติล่วงหน้าต่อสื่อเอาไว้ก่อนแล้ว จึงทำให้ไม่เข้าไปศึกษาสื่อ ทัศนคติก่อนหน้า (presumption) เป็นสิ่งที่ศิลปินสร้างขึ้นมาจากความชอบในสื่อใดสื่อหนึ่งเป็นพิเศษจนทำให้เกิดอคติต่อสื่ออื่น และมาจากภูมิหลังด้วย ทัศนคติดังกล่าว พอจะแยกได้ดังนี้

1.6.1 ศิลปินมีทัศนคติว่า สื่อวิดีโอเป็นสื่อที่ไม่มีความเป็นธรรมชาติ ไม่สามารถสร้างความรู้สึกได้เหมือนการวาดรูป เช่น คุณสัมพันธ์ สารารักษ์ กล่าวว่า "งานวาดมันสามารถแสดงความรู้สึกได้ขณะเขียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่" (สัมพันธ์ สารารักษ์, สัมภาษณ์ 15 ต.ค. 2537)

1.6.2 ศิลปินมีทัศนคติว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีนั้นยุ่งยากในการใช้ ควบคุมลำบากและเป็นสิ่งที่ไกลตัวไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตตนเอง เช่น คุณธรรมศักดิ์ บุญเชิด กล่าวว่า "เรื่องสื่อวิดีโอผมคิดถึงมันน้อยมากเพราะมันเป็นเทคโนโลยีที่ไกลตัวผม ผมก็ไม่ได้เคยคิดที่จะทำวิดีโอโดยตรงเลย" (ธรรมศักดิ์ บุญเชิด, สัมภาษณ์ 14 ต.ค. 37) ส่วนคุณทรงวิทย์ พิมพะกรณ์ กล่าวว่า "รู้สึกว่ายานเทคโนโลยีมันซับซ้อนมาก มันไกลตัว" (ทรงวิทย์ พิมพะกรณ์, สัมภาษณ์ 18 ก.ย. 37) และคุณเทพศิริ สุขโสภา กล่าวว่า "มัน (วิดีโอ) ยุ่งยาก ไม่เข้ากับตัวเราเลย" (เทพศิริ สุขโสภา, สัมภาษณ์ 3 ม.ค. 38)

1.6.3 ศิลปินมีทัศนคติว่าสื่อวิดีโอเป็นงานต่างประเทศแท้ ๆ ไม่เข้ากับความเป็นไทย ทำให้ไม่เลือกสื่อมาทำงาน เช่น อ.พิทักษ์ ส่ง่า กล่าวว่ "งานวิดีโอเป็นงานแพชั่นเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ จึงเป็นงานเลียนแบบ" (พิทักษ์ ส่ง่า, สัมภาษณ์ 11 ต.ค. 37)

ทัศนคติทั้ง 3 แบบ มีผลให้ศิลปินไม่เลือกสื่อวิดีโอมาใช้สร้างงาน

1.6 การศึกษา

ปัจจัยด้านการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อศิลปินมาก การศึกษาในที่นี้หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนศิลปะในสถาบันที่ศิลปินเล่าเรียนมา ในจำนวนศิลปิน 10 รายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 4 รายจบการศึกษาศิลปะมาจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 ราย จบการศึกษาศิลปะมาจากคณะครุศาสตร์ ภาควิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 ราย จบการศึกษาศิลปะมาจากต่างประเทศด้วย และ 4 รายจบการศึกษาศิลปะมาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร มีศิลปิน 5 รายกล่าวว่า ปัจจัยด้านการศึกษามีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของตนเอง ดังนี้

1.7.1 การศึกษาศิลปะที่ได้รับมาเป็นการปลูกฝังให้ใช้สื่ออย่างใดอย่างหนึ่งจนชำนาญ ทำให้ศิลปินเกิดการ "ติด" สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น คุณเทพศิริ สุขโสภา อธิบายว่า "เราถูกปลูกฝังมาจากการเรียนให้ชอบ (แคนวาส) เราถูกฝึกมาอย่างนั้นก็เลยใช้มาตลอด" (เทพศิริ สุขโสภา, สัมภาษณ์ 3 ม.ค. 38) และกรณีคุณทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ และคุณทรงศักดิ์ ตั้ง อธิบายว่า การเรียนศิลปะมาตลอด ทำให้ใช้สื่อแคนวาสมาตลอดจนทำให้เกิดความรู้สึกที่ว่าสื่อแคนวาสเป็นสื่อประจำในการทำงานศิลปะและมีความรู้สึกที่สื่อแคนวาสนั้นเป็น "เสาหลัก" ในการทำงานด้วย

1.7.2 ศิลปินกล่าวว่า การศึกษาที่ได้รับมาไม่เคยมีการเรียนการ

สอนเรื่องวิดีโอหรืองานสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยี จึงทำให้ไม่มีความรู้ความเข้าใจซึ่งเป็นผลให้ไม่คิดที่จะเลือกใช้สื่อวิดีโอ เช่น คุณทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ และคุณทรงศักดิ์ ตั้ง กล่าวว่า ไม่เคยศึกษาเรื่องวิดีโอในสถาบันการศึกษา ทางสถาบันก็ไม่มีการเรียนการสอนและเครื่องมืออุปกรณ์ให้ปฏิบัติงาน คุณชาติรี โภควนิช กล่าวเช่นเดียวกัน "เราไม่เคยเรียนเคยแต่อ่านพบในหนังสือศิลปะ เป็นภาษาอังกฤษซึ่งไม่เข้าใจ เคยได้ยินได้ฟังแต่ไม่มีใครสอน" (ชาติรี โภควนิช, สัมภาษณ์ 28 ก.ย. 37) และคุณสัมพันธ์ สารารักษ์ กล่าวเหมือนกันว่า "ไม่เคยได้ศึกษา" (สัมพันธ์ สารารักษ์, สัมภาษณ์ 15 ต.ค. 37)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยเอื้ออำนวยการผลิตที่มีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปิน

นอกจากปัจจัยจากปัจเจกบุคคลที่มีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินแล้ว ก็ยังมีปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญ นั่นคือ ปัจจัยเอื้ออำนวยการผลิตที่มีส่วนเอื้ออำนวยการผลิตให้กับศิลปินที่ทำวิดีโอ อาร์ต แต่กลายเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและกีดขวางการผลิตงานวิดีโอ อาร์ต ของศิลปินที่ไม่ได้ทำงานวิดีโอ อาร์ต ในขณะที่ศิลปินที่ผลิตงานวิดีโอมีโอกาส, มีทุน, มีเครื่องมือและมีบุคลากร อย่างเช่น อ.มณเฑียร ได้รับโอกาสให้สร้างงานวิดีโอจากบริษัทโตชิบาซึ่งมาพร้อมกับทุนและอุปกรณ์ ศิลปินกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานวิดีโอ อาร์ต นั้นขาดโอกาส ไม่มีทุน ไม่มีเครื่องมือ ไม่มีบุคลากรช่วยทำงาน ซึ่งสรุปได้ว่า ศิลปินมีความไม่พร้อมในด้านปัจจัยเอื้ออำนวยการผลิต

ปัจจัยในด้านความไม่พร้อมนี้เป็นปัจจัยที่มีผลมากกว่ากลุ่มศิลปินที่ยังไม่มีความคงที่อยู่ตัวในด้านผลงาน, ชื่อเสียงและฐานะ ซึ่งยังไม่สามารถสร้างชื่อเสียงจากผลงานศิลปะได้ และยังไม่สามารถเลี้ยงชีพได้จากการขายงานศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว การหาทุนทำงานศิลปะของศิลปินกลุ่มนี้จึงเป็นการได้ทุนมาจากรายได้ส่วนอื่นของตนเองซึ่งทำให้ศิลปินต้องพิจารณาการทำงานศิลปะของตนเองว่าสมควรจะใช้

ทุนมากน้อยเพียงใดจึงจะสามารถทำงานศิลปะได้ด้วยและสามารถใช้จ่ายในส่วนอื่น ๆ ได้พร้อมกัน ๆ จากการขาดรายได้จากการขายงานศิลปะ เพื่อดำรงชีพนั้นทำให้ศิลปินกลุ่มนี้ต้องทำงานอื่นควบคู่กันไปด้วย เช่น ทำงานพาณิชย์ศิลป์ในลักษณะต่าง ๆ เป็นการลดตัดทอนเวลาที่จะมุ่งสร้างงานศิลปะลงไปอีก การทำงานศิลปะสำหรับศิลปินในกลุ่มนี้จึงเป็นการแบ่งเวลามาทำงาน เหมือนกับการแบ่งทุนนั่นเอง ในด้านสถานที่ ศิลปินส่วนใหญ่มักจะทำงานที่บ้าน ถ้ามีเนื้อที่กว้างขวางพอ ในกรณีนี้ ศิลปิน 5 รายกล่าวว่าตนเองยังไม่รายได้ดีพอที่จะซื้อบ้านที่มีเนื้อที่ใหญ่อ้างขวางหรือเช่าสตูดิโอที่ใหญ่โตได้ สถานที่ที่ทำงานอยู่จึงมีขนาดเล็กตามสภาพรายได้ การทำงานจึงต้องพิจารณาสภาพงานและกลวิธีทำงานด้วยว่า งานมีขนาดใหญ่เพียงใด มีอุปกรณ์มากเพียงใด ดังนั้นศิลปินจึงมักจะเลือกสื่อแคนวาสเพราะไม่ต้องมีอุปกรณ์มากและสะดวกในการติดตั้งเคลื่อนย้าย ในด้านวุฒิภาวะนั้น ศิลปินกลุ่มนี้กล่าวว่าตนเองกำลังอยู่ในระหว่างการสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับและชื่นชมจากสังคม กำลังสร้างสมชื่อเสียง และกำลังแสวงหาลักษณะงานที่ตนเอง เป็นลักษณะ เฉพาะของตนเองอยู่ถึงแม้ว่าจะทำงานมาแล้วหลายรูปแบบแต่ก็จะต้องทดลองไปเรื่อย ๆ

ในการทำงานวิดีโอ นอกจากจะต้องมีแนวคิดที่ชัดเจนแล้ว ศิลปินที่คิดจะทำงานวิดีโอก็จำเป็นต้องมีทุนจำนวนมากมารองรับ ตั้งแต่การซื้อหาอุปกรณ์เครื่องมือ การจ้างช่างถ่ายภาพ (ถ้าไม่มีเพื่อนฝูงหรือคนรู้จักที่ถ่ายภาพได้) การเช่าห้องตัดต่อ การจ้างช่างเทคนิค และค่าจ้างทำตัดต่อและทำเทคนิค ศิลปินจะต้องมีเวลามากให้กับงานวิดีโอ เนื่องจากเป็นงานละเอียดอ่อนและใช้เวลาทำงานนาน ศิลปินจะต้องมีสถานที่ทำงานพร้อมและมีสถานที่ฉายแสดงผลงานพร้อม ตามที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ากลุ่มศิลปินทั้ง 5 ราย ขาดปัจจัยในด้านนี้ทั้งหมด ทั้งทุน, เวลา, สถานที่และวุฒิภาวะตามที่ศิลปินกล่าวว่า งานวิดีโอเป็นงานใหญ่และยาก ต้องควบคุมเครื่องเป็นซึ่งตนเองยังไม่มีความสามารถเพียงพอ คุณทรงศักดิ์ ตั้ง อธิบายดังนี้ "มีปัญหาในเรื่องทุนและสถานที่ทำงานก็ต้องใช้แคนวาส เพราะสะดวกที่สุดและยังไม่ชำนาญถึงขนาดจะไปทำวิดีโอ ประสบการณ์ต้องสั่งสมมาก่อนถึงจะทำได้" (ทรงศักดิ์ ตั้ง, สัมภาษณ์ 17 ก.ย. 37) ส่วนคุณชาติรี โภควนิช กล่าวว่า

"ความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเราไม่เอื้ออำนวยให้ใช้สื่อวิดีโอ ยังไม่พร้อมในเรื่องทุน, ความรู้ แต่ตัววิดีโอเองก็ยังไม่ดี ตอนนี้เราทำได้แต่งงานแคนวาสกับงานติดตั้งจัดวางเท่านั้นเอง" (ชาติรี โภควนิช, สัมภาษณ์ 28 ก.ย. 37) และคุณอนุรักษ์ ชักวนันต์ กล่าวไว้ว่า "งานวิดีโอเป็นงานที่น่าทำน่าสนใจ แต่ความจริงก็คือผมไม่พร้อมในเรื่องเงินและความชำนาญทางศิลปะ ผมยังไม่เป็น master แต่เรื่องเงินอย่างเดียว กล้องถ่ายรูปดี ๆ ผมก็ว่าแพงแล้ว แล้วกล้องวิดีโอละ มันยิ่งแพงเข้าไปใหญ่ ผมไม่พร้อม" (อนุรักษ์ ชักวนันต์, สัมภาษณ์ 2 ม.ค. 38)

นอกจากปัจจัยเรื่องทุน, เวลา, เครื่องมือ และสถานที่แล้วนั้น ปัจจัยในด้านความชำนาญก็มีความสำคัญต่อศิลปินมาก เนื่องจากความชำนาญและทักษะในการใช้สื่อแต่ละอย่างนั้นแตกต่างกัน ในขณะที่ความชำนาญในการใช้สื่อวิดีโอขึ้นอยู่กับการควบคุมมุมกล้อง, แสงและภาพในจอ การควบคุม เทคนิคและการประกอบเทคนิคให้เข้ากับภาพ การสร้างดนตรีและเสียงให้มีความสัมพันธ์กับภาพ ศิลปินจำเป็นต้องจัดการและควบคุมความเคลื่อนไหวของภาพและองค์ประกอบ ควบคุมการเปลี่ยนแปลงของสีและแสง ส่วนความชำนาญในการใช้สื่อแคนวาสทำงานจิตรกรรมหรืองานสื่อผสมต่าง ๆ นั้น ศิลปินได้จัดการกับวัตถุที่นิ่งและองค์ประกอบที่นิ่ง ความชำนาญขึ้นอยู่กับการใช้มือ (hand skill) ในเมื่อความชำนาญของสื่อแต่ละอย่างต่างกัน ศิลปินแต่ละรายจึงมีทักษะต่างกัน และตัวศิลปินเองก็มีความชำนาญต่อสื่อแต่ละอย่างต่างกัน ศิลปินที่ถนัดกับการวาดรูปอาจจะไม่สามารถควบคุมงานวิดีโอได้ เนื่องจากทักษะต่างกัน นอกจากนั้น ทักษะแต่ละอย่างก็ต้องมีการฝึกฝนมาไม่ว่าจะเป็นการวาดหรือการทำงานวิดีโอ ถ้าศิลปินไม่เคยฝึกฝนทักษะมาก่อน ก็จะไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ จากการสำรวจแบบสอบถาม พบว่าศิลปิน 9 รายในกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันว่า ปัจจัยด้านการขาดความชำนาญและทักษะในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตนเองไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอ และจากการสัมภาษณ์ คุณจุมพล อภิสุข ได้อธิบายว่า "สื่อวิดีโอมีความพิเศษเนื่องจากเป็นสื่อที่ต้องใช้กระบวนการสร้างสรรค์ที่ต่างไปจากงานจิตรกรรมและประติมากรรม ผมยังไม่มีประสบการณ์ในศาสตร์ของวิดีโอมากเท่าไร ก็เลยไม่อยาก

เอาสื่อมาใช้" (จุฬพล อภิสุข, สัมภาษณ์ 13 ต.ค. 37)

จากการให้สัมภาษณ์ของศิลปินทั้ง 10 รายนั้น พอจะสรุปได้ว่า การเลือกใช้สื่อของศิลปินแต่ละรายขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการและเงื่อนไขหลายประการแน่นอนว่าศิลปินต้องคำนึงถึงเหตุผลในทางศิลปะ เป็นสำคัญลำดับแรกในการค้นหาสื่อแต่ละอย่าง เพื่อนำมาสร้างและถ่ายทอดความคิด แต่ก็ยังมีเงื่อนไขบางอย่างที่ศิลปินเองก็ไม่สามารถจัดการและควบคุมได้ เช่น ศิลปินรุ่นใหม่ ๆ อย่าง กรณีคุณทรงวิทย์ พิมพ์กรรม, คุณทรงศักดิ์ ตั้ง, คุณชาติรี โภควนิช หรือคุณอนุรักษ์ ชักอนันต์ ต่างก็ประสบปัญหาในทางการเงิน ซึ่งยังไม่สามารถดำรงชีพได้ด้วยรายได้จากงานศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว เหมือนศิลปินรุ่นใหญ่อย่างคุณเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ หรือคุณถวัลย์ ดัชนี การคัดสรรสื่อมาทำงานของศิลปินรุ่นใหม่เหล่านี้จึงมีข้อจำกัดและต้องลดทอนความต้องการทางศิลปะของตนเองลงมาให้อยู่ในระดับที่สามารถหามาได้ ส่วนศิลปินที่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้านและมีความลงตัวอย่างคุณเทพศิริ สุขโสภา หรือคุณชาติชาย ปุ้ยเปีย การทำงานก็จะมีจำกัดน้อยลงไปอีกมาก ส่วนกรณีของการใช้สื่อวิดีโอ นั้น ถึงแม้ว่าศิลปินหลายรายจะยอมรับว่าเป็นสื่อที่น่าสนใจและน่าทดลองทำงานแต่ในทางปฏิบัตินั้น ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ดังพอจะประมวลเหตุผลได้ดังนี้

1. สื่อวิดีโอซึ่งหมายรวมไปถึงกล้องถ่ายวิดีโอ, เทป และอุปกรณ์เสริมอื่น ๆ มีราคาแพง ในขณะที่ศิลปินหลายรายในสังคมไทยยังไม่สามารถเลี้ยงชีพได้ด้วยการทำงานศิลปะหากแต่ต้องทำงานอย่างอื่นประกอบไปด้วยทำให้ต้องใช้รายได้จากการทำงานอื่น ๆ มาทำงานศิลปะ ซึ่งอาจจะไม่มากพอที่จะหมายรวมไปถึงการซื้อหาอุปกรณ์สื่อวิดีโอมาทำงานได้ ถึงแม้ว่าจะมีความต้องการที่จะทำก็ตามหรือสามารถขายงานศิลปะได้ แต่ก็ไม่เหลือเพื่อพอที่จะซื้อสื่อวิดีโอมาใช้งาน

2. การทำงานด้วยสื่อวิดีโอจำเป็นต้องมีช่างกล้องที่เข้าใจความเป็นศิลปะ ศิลปินจึงจะได้ภาพตามที่ต้องการ ในกรณีที่ศิลปินไม่ได้ถ่ายทำเอง ซึ่งการ

เลือกจ้างช่างกล้องมาทำงานให้นั้นก็ต้องใช้จ่ายมาก นอกจากนี้ ก็ยังรวมไปถึงการเช่าห้องตัดต่อ, การจ้างช่างเทคนิค, การทำเทคนิคพิเศษ, อุปกรณ์การฉายผลงาน และสถานที่ฉายผลงาน ศิลปินต้องมีเงินเป็นจำนวนมากทีเดียวจึงจะสามารถทำได้ หรือไม่มีทุนมาสนับสนุนอย่างกรณีงานวิดีโอ อาร์ต ของ อ.มณฑิเยร บุญมาหรือ มีคนรู้จักที่สามารถเอื้อเพื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ได้อย่างกรณีงานวิดีโอของคุณวสันต์ สิทธิเขตต์

3. ศิลปินมีความเห็นตรงกันว่า การทำงานด้วยสื่อวิดีโอ นั้น ศิลปินต้องมีความชำนาญมากพอในการใช้เครื่องมือ มีทักษะในการควบคุมและถ่ายทำและต้องศึกษาหาความรู้ในการถ่ายทำอยู่บ้าง ความรู้ความชำนาญดังกล่าว เป็นสิ่งที่ศิลปินไม่สามารถหาได้จากสถาบันการศึกษาและการเล่าเรียนทางศิลปะ นอกจากศิลปินจะต้องเสาะแสวงหาและฝึกฝนเอาเองถ้ามีเครื่องมือพร้อม

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เลือก ใช้สื่อวิดีโอของศิลปิน

เหตุผลที่ศิลปินไม่เลือก ใช้วิดีโอ มีดังต่อไปนี้

1. การที่ศิลปินไม่ได้ชอบสื่อวิดีโอ เป็นพิเศษจนถึงขั้นนำมาใช้ทำงานศิลปะ เช่น กรณีคุณเทพศิริ สุขโสภา, คุณสัมพันธ์ สารารักษ์ ซึ่งสไตส์งานของศิลปินทั้งสองอยู่ในตระกูลอินเพรสชันนิสม์จึงน่าที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรักในเรื่องของสื่อและสไตส์งานศิลปะตลอดจนวิธีการแสดงออกในทางศิลปะด้วย ผลงานของศิลปินจึงเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่พอจะชี้บ่งถึงสาเหตุการไม่เลือก ใช้สื่อวิดีโอของศิลปินได้ด้วย เนื่องจากผลงานจะเป็นตัวสะท้อนบุคลิกและความคิดของศิลปินออกมา การที่ศิลปินอย่างคุณเทพศิริ หรือคุณสัมพันธ์ สร้างผลงานแบบอินเพรสชันนิสม์ จึงพอจะกล่าวได้ว่า แนวคิดและวิธีการนำศิลปะมารับใช้ความคิดของศิลปินนั้นอาจจะไม่เอื้อต่อแนวทางการทำงานด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างวิดีโอ ในขณะที่การสร้างงานอินเพรสชันนิสม์ ศิลปินจะเกิดความรู้สึกประทับใจต่อรอยเส้นและแรงสีที่เกิด

จากการเขียน การวาดด้วยมือ การเขียนไปตามสิ่งที่ศิลปินแลเห็นจึงก่อให้เกิดจินตนาการและความประทับใจขึ้นได้จากเส้นสายและหย่อมสีที่รวมตัวกันอยู่ ส่วนการสร้างผลงานด้วยสื่อวิดีโอ นั้น ทักษะมือ (hand skill) ที่จิตรกรผู้ "วาด" รูป ให้ความสำคัญนั้น กลายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น แต่ทักษะที่ต้องมีคือ ทักษะในการควบคุมการใช้เครื่องมือได้ได้ประสิทธิผลและวิธีการแสดงออกของศิลปินก็เป็นด้วยภาพเคลื่อนไหว อันเกิดจากการผลิตของเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ โดยศิลปินเป็นผู้ควบคุมให้เป็นไปเช่นนั้น ถึงแม้ว่า งานศิลปะแบบอิมเพรสชันนิสม์จะเป็นต้นกำเนิดของศิลปะสมัยใหม่อันคลี่คลายมาเป็นโฟวิสม์และ เอกซ์เพรสชันนิสม์สู่ศิลปะนามธรรม พัฒนาต่อไปจนเป็นผลิตผลแบบวิดีโอ อาร์ต แต่งานศิลปะเหล่านี้ก็มีวิธีการแสดงออกที่แตกต่างกันอย่างมาก ศิลปินที่ทำงานในรูปแบบศิลปะตระกูลใดตระกูลหนึ่งจึงอาจจะไม่สามารถข้ามไปทำงานในศิลปะแบบอื่น ๆ ได้อย่างลงตัวและไม่ขัดต่อความชอบของตนเอง

2. ศิลปินมีความเห็นว่าสื่อวิดีโอไม่เหมาะกับบุคลิกและพื้นฐานทางจิตใจของตนเอง เช่น กรณีคุณทรงวิทย์ พิมพะกรณ์, คุณเทพศิริ สุขโสภา ซึ่งกล่าวว่า ชอบความเป็นธรรมชาติเรียบง่ายมากกว่า ศิลปินส่วนใหญ่มักจะไม่ใช่คนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด แต่มักจะเติบโตมาในต่างจังหวัด ซึ่งสภาพของสิ่งแวดล้อมในเมืองหลวง และชนบทนั้นย่อมแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ศิลปินหลายรายเติบโตมาในสิ่งแวดล้อมที่ยังคงเป็นสภาพธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ประทับใจ และเป็นสิ่งหล่อหลอมจิตใจศิลปินอีกด้วย ทำให้ลักษณะความคิดและวิถีคิดของศิลปินจะแตกต่างไปจากบุคคลที่เติบโตมาในบรรยากาศของเมืองหลวง การที่ศิลปินอย่างคุณเทพศิริ สุขโสภา หรือคุณทรงวิทย์ พิมพะกรณ์ กล่าวว่า การทำงานสื่อวิดีโออยู่ยากและไม่เข้ากับตัวเอง จึงไม่ใช่เรื่องแปลก ศิลปินอาจจะรู้สึกขัดแย้งกับธรรมชาติของตนเองในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะ

3. ภูมิหลังและชีวิตของศิลปินไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการแสดงออกทางศิลปะและการหันมาใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งกรณีคุณสัมพันธ์ สาธารักษ์ หรือ คุณเทพศิริ สุขโสภา ต่างก็ให้ความเห็นว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์ดูเป็นกระบวนการที่ยังยาก

ซึ่งถ้าจะมองลงไปให้ลึกอีก จะพบว่า ภูมิหลังและการใช้ชีวิตกว่าครึ่งชีวิตก่อนที่จะมาเป็นศิลปินเขียนรูปอย่างจากวันนี้นั้น ศิลปินทั้งสองเป็นคนที่มัวพัวอยู่ในชนบท เช่น ตามค้ำกล้าวของคุณเทพศิริ ที่เรียกตนเองว่า "คนลูกทุ่ง" เติบโตมากับลำคลองและทุ่งนาหรืองานเขียนของคุณสัมพันธ์ ที่มักจะออกมาในรูปของชาวชนบทเสมอ จึงทำให้เป็นความพึงใจที่ศิลปินเก็บมาแสดงออกในงานศิลปะของตนเอง การที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการแสดงออกและสไตล์งานศิลปะจึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนได้ยาก

4. ศิลปินยังไม่มีควมคุ้นเคยและประสบการณ์กับเครื่องวิดีโอ เช่น กรณีคุณจุมพล อภิสุข, คุณธรรมศักดิ์ บุญเชิด, คุณชาติชาย ปุຍเปี้ย ศิลปินเหล่านี้เป็นศิลปินที่ใช้ศิลปะในฐานะ เป็นสื่อแสดงออกซึ่งแนวความคิดมากกว่าที่จะเป็นในด้านความประทับใจหรือความรู้สึก การใช้สื่อของศิลปินเหล่านี้ดังที่ผ่านมานั้นเป็นการใช้สื่อที่หลากหลายและไม่ยึดติดกับแบบแผนที่แน่นอน เช่น คุณจุมพล และคุณธรรมศักดิ์ สร้างทั้งงานติดตั้งจัดวางและงานสื่อแสดง อาจจะเป็นไปได้ที่ศิลปินจะเลือกสื่อวิดีโอมาทดลองดูบ้างแต่ก็ขึ้นอยู่กับความสนใจ และความคุ้นเคยกับสื่อของศิลปินเอง เนื่องจากสื่อวิดีโอเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับภาพเคลื่อนไหว, เวลา, เสียงแสง และพื้นที่ (time and space) ถ้าศิลปินไม่มีประสบการณ์การจัดการจัดการสื่อวิดีโอให้ทำงานได้ ก็จะเป็นเรื่องยากและศิลปินบางรายอาจจะเก่งในการจัดการกับสื่อบางชนิดแต่อาจจะไม่สามารถจัดการกับสื่อเคลื่อนไหวได้เลยก็เป็นได้

5. ศิลปินไม่ต้องการที่จะทำงานวิดีโอ เช่น กรณีคุณพิทักษ์ สง่า ในกรณีเช่นนี้ปัจจัยเกิดมาจากทัศนคติของศิลปินที่มีต่องานวิดีโอว่าเป็นงานที่จะเติบโตได้ยากและเป็นงานที่เลียนแบบมาจากต่างประเทศ ทัศนคติที่ศิลปินมีต่อสื่อจึงเป็นสื่อที่สำคัญมากในการที่ศิลปินจะเลือกหยิบสื่ออะไรมาใช้และไม่เลือกสื่ออะไรมาใช้เช่นกัน

6. ศิลปินไม่มีความพร้อมในเรื่องเงินทุน, ความรู้, เครื่องมือและอื่น ๆ เช่น กรณีคุณทรงศักดิ์ ตั้ง, คุณทรงวิทย์ พิมพะกรณ, คุณชาติรี โภควนิช, คุณอนุรักษ์ ชฎอนันต์ ศิลปินเหล่านี้เป็นศิลปินรุ่นใหม่ ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ยัง

ไม่ลงตัวไม่ว่าจะเป็นสไตส์งานที่ตนเองกำลังค้นหารูปแบบที่เหมาะสมที่สุดอยู่, การครองชีพที่ยังไม่สามารถมีรายได้จากงานศิลปะแต่เพียงอย่างเดียวซึ่งเป็นผลให้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานศิลปะในระดับใหญ่, การที่ต้องอาศัยเวลาในการสั่งสมชื่อเสียง, วุฒิภาวะในทางศิลปะ, ประสบการณ์และการยอมรับจากสังคมซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลในการที่ศิลปินจะได้รับเงินทุนและการสนับสนุนจากภาคเอกชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย